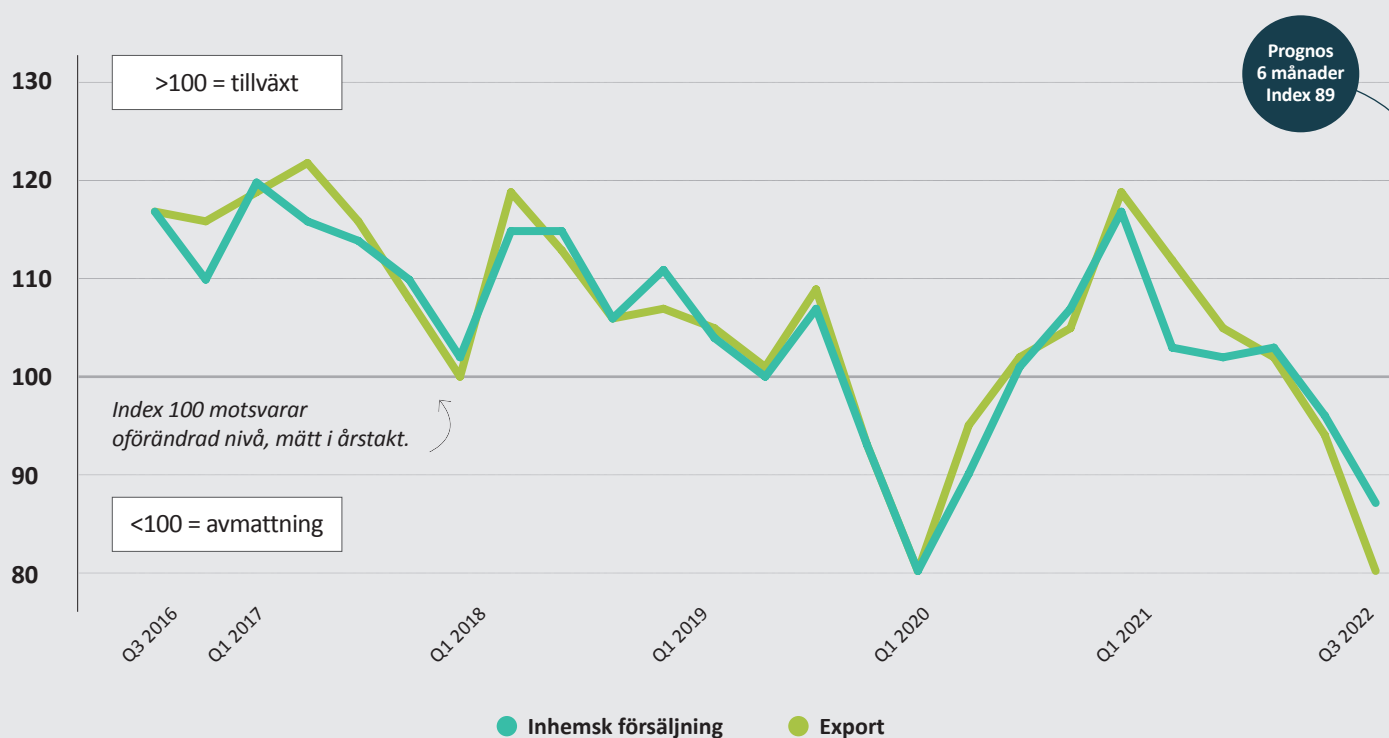

KONJUNKTURBREV

BILD 1. IKEM-INDEX FÖR PERIODEN Q3 2016–Q3 2022 ÖVER INHEMSK FÖRSÄLJNING SAMT EXPORTEN (VOLYM I ÅRSTAKT). INDEXVÄRDE UNDER 100 MARKERAR AVMATTNING (KONTRAKTION).

Källa: IKEM

Stort tapp på exportmarknaden för IKEM-företagen i Q3

Svensk kemirelaterad industriproduktion, en femtedel av svensk industri, bromsade tydligt in under årets tredje kvartal. Index över försäljningen (volym) på den avgörande exportmarknaden föll lika snabbt som under inledningen av coronapandemin våren 2020. Samtidigt oroar skenande elpriser många av IKEM-företagen där så många som en fjärdedel överväger att varsla personal som en besparingsåtgärd.

Index för Q3 2022 slutade på 80 där index 100 motsvarar oförändrad utveckling (årstakt). Ingen av delbranscherna, plast/gummi, kemi eller läkemedel/raffinaderi, gick mot

strömmen utan samtliga tappade i försäljningsvolym (exportmarknaden), men allra störst var tappet för plast- och gummiindustrin följt av kemiindustrin med indextal på 69 respektive 75. Det blir tydligt av bild 2 att trenden vad gäller exporten för IKEM:s delbranscher pekar nedåt. Inte heller läkemedel (väger tyngst i den gemensamma indexsiffran för läkemedel/raff) orkade uppvisa tillväxt i Q3, men är sannolikt mindre det internationella konjunkturläget. Plast/gummi- och kemiindustrins verksamhet däremot följer ett tydligt cykliskt mönster där internationell tillväxt är styrande, i synnerhet europisk tillväxt. Och där rör sig ekonomin utan tvekan mot lågkonjunktur.

FLASKHALSAR BROMSAR FORTFARANDE PRODUKTION OCH EFTERFRÅGAN

Men den haltande exportutvecklingen är också kopplad till att stora delar av europeisk industri fortfarande begränsas av olika typer av flaskhalsar, inte minst gäller detta fordonsindustrin, vilket spiller över i minskade orders till svenska underleverantörer.

Flaskhalseffekter fortsätter för övrigt att agera direkt bromskloss på IKEM-företagens produktion. Knappt 60 procent av företagen angav förekomst av produktionsstörande flaskhalsar under kvartalet. En lika stor andel företag räknar med bestående flaskhalsar under innevarande kvartal. Men endast en tiondel av företagen hade, och räknar med, stora problem på insatsvarusidan.

En förhållandevis stor andel av företagen blev överrumplade av den avmattning kvartalet uppvisade. Perioden slutade sämre än försäljningsprognoserna för 53 procent av företagen. För 11 procent av företagen blev utfallet däremot starkare än prognostiserat. Totalt sett visar volymutvecklingen att de ledande indikatorerna från internationell tillverkningsindustri, vilka alltsedan försommaren börjat vända ner mot negativa territorier (netttotal) nu åtföljs av real avmattning för svenska IKEM-företag.

HUR STARK BLIR LÅGKONJUNKTUREN?

Att den globala ekonomin är på väg in i en lågkonjunktur råder det ingen tvekan om, men magnituden på nedgången råder det större osäkerhet kring. Att spå kring Putins orättfärdiga krig mot Ukraina och dess effekter mot global och regional tillväxt är självfallet dömt att misslyckas, men att det gör djupa avtryck på framtidstron hos företag och hushåll är uppenbart. Andra globala förhållanden som kommer få avgörande inverkan på konjunkturförloppets gång är självfallet inflationstakten och centralbankernas räntehöjakt, arbetsmarknaders utveckling och vinterns väderutsikter.

TABELL 1. UTFALL/PROGNOS Q3 OCH Q4. HAR FÖRETAGETS PRODUKTION PÅVERKATS AV TRÖGHETER I DE GLOBALA VÄRDEKEDJORNA TILL FÖLJD AV LOGISTIKPROBLEM, HANDELS-SANKTIONER OCH/ELLER UTBUDSBRISTER?

Källa: IKEM

Flaskhalsar	Q3	Q4
Ja, mycket	9%	9%
Ja, en del	10%	18%
Ja, en mindre del	40%	32%
Nej	41%	42%

I denna globala miljö kantad av osäkerheter förutspår IKEM:s medlemsföretag klart sämre marknadsförhållanden. Plast/gummi- och kemiindustrin, som ju redan i Q3 tappat snabbt i volym, räknar med en fortsättning på samma tema under det kommande halvåret (Q4 och Q1). Översatt i index ligger produktionsprognosen på 73 respektive 78. Läkemedel/raffineri räknar däremot med att kunna försvara sina produktionsvolym (årstakt) det kommande halvåret (index 100).

PROBLEM PÅ BÅDE UTBUD- OCH EFTERFRÅGESIDAN

En enkel beskrivning av produktionsförhållandena för stora delar av svensk industri just nu är en kombination av kostnads- och flaskhalsproblem tillsammans med en vikande efterfrågan. På kostnadssidan har IKEM-företagen, trots en snabbt urholkad SEK-värdering, noterat klart lägre hastighet i kostnadsökningarna. Index för råvarukostnaderna under Q3 slutade på 113. Det kan jämföras med de fem föregående kvartalen där index legat på ett genomsnitt om 136.

TABELL 2. IKEM-INDEX FÖR ANDRA KVARTALET 2022.

IKEM-index uppbruten på "delbransch". Index 100 motsvarar oförändrad utveckling, årstakt. Källa: IKEM

	Inhemsk leverans, volym	Leveranserna till exportmarknaden, volym	Antalet anställda	Investeringar	Kostnaden för rå/insatsvara	Kostnaden för elförbrukningen	Kostnaden för transporter	Lönsamhet (EBIT-marginal)
Plast/gummi	67	69	100	117	84	127	118	108
Läkemedel/raff	97	87	99	102	128	149	147	97
Kemi	82	75	100	103	103	119	112	69
IKEM Totalt	87	80	100	104	113	136	131	90

Samtidigt fortsatte kostnaderna för el och transporter att öka i snabb takt under Q3, uttryckt i index 136 respektive 131 för.

Företagens prognos vad gäller kostnadsutvecklingen under det kommande halvåret pekar mot fortsatta kostnadsökningar av centrala kostnadsposter såsom råvaruinköp (index 110) och el (index 126).

SVENSK ENERGIFÖRSÖRJNING STORT SÄNKE FÖR INDUSTRI

Den svenska elförsörjningen fortsätter att överraska negativt över hela bredden för svensk industri. IKEM har återkommande i fem års tid riktat strålkastarljuset på elförsörjningsfrågan (se exempelvis Konjunkturbrev Q3 2018, Q3 2020 och Q3 2021). Det har under hela resan gång varit uppenbart för IKEM-företagen att konsekvenserna av minskad elproduktion i södra Sverige, inte minst efter stängningen av de två senaste reaktorerna i Ringhals 2019 och 2020, skulle få tydligt negativa konsekvenser. Att farhågorna som företagen gett uttryck för nu på punkt efter punkt blivit verklighet är så klart både oönskat och oroande.

Många av IKEM:s medlemsföretag är processinriktade och energikrävande anläggningar. På mycket kort tid har några av deras mest centrala produktionsbetingelser (pris och tillgång på el) omkullkastats. Det märks inte minst på att företagens "elkostnadskonto" expanderat tydligt. Jämfört med ett "normalår" som 2019 har det nästan dubblats från 7 till 13 procent av produktionskostnaderna. Och då är det fortfarande en majoritet av IKEM-företag som ligger kvar i bundna avtal, ofta till ett mer fördelaktigt pris. Cirka en tredjedel av den el som IKEM-företagen förbrukade under Q3 2022 handlades med rörligt pris, och resten var knutna till fasta kontrakt med varierande längd.

Drygt hälften av IKEM-företagen riskerar en kалldusch

TABELL 3. I FÖRHÅLLANDE TILL FÖRETAGETS PRODUKTIONSPROGNOSER FRÅN ANDRA KVARTALET, HUR SLUTADE TREDJE KVARTALET 2022?

Källa: IKEM

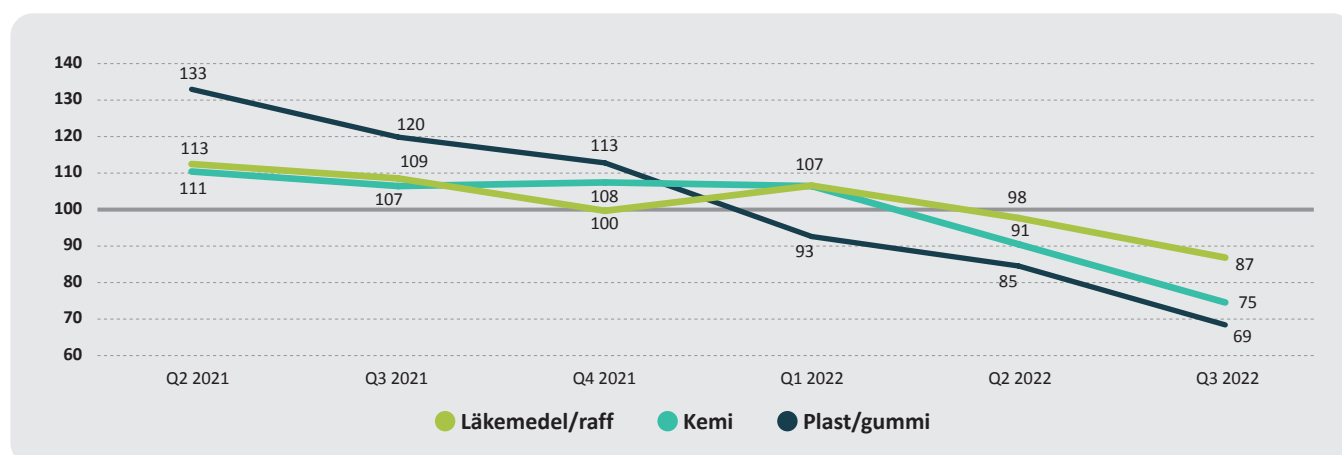
Mycket bättre	0%
Bättre	11%
I linje med prognos	35%
Sämre	41%
Mycket sämre	12%

under vinterhalvåret då hela elkontraktet löper ut (7 procent av företagen) eller för de 45 procent av företagen där delar av de fasta elkontrakten löper ut. Dessa avtal riskerar att omvandlas till långt högre, rörliga eller fasta, elpriser när de löper ut.

Höga elpriser, tillsammans med en osäker eltillgång vid effekttoppar, påverkar företagen i allra högsta grad i allt från investeringsinriktning till kostnadsbesparande åtgärder. En åtgärd kan vara att flytta hela, eller delar av, produktionen till andra anläggningar (i en annan elzon och/eller för att uppnå en högre grad av stordriftsfördelar). 6 procent av IKEM-företagen har redan gjort det och 2 procent överväger att göra det. I huvudsak är det inom plast/gummiindustrin sådana produktionsflyttningar skett (knappt 40 procent). Men för de flesta IKEM-företag är det inte en knapptryckning bort att flytta produktionen. Produktionsanläggningarna är ofta extremt kapitaltunga och det mest rationella är följaktligen att samla all produktion till en anläggning. Höga elpriser går därmed svårligen att "fly" från.

BILD 2. VOLYMTVECKLING PÅ EXPORTMARKNADEN FÖR IKEM:S DELBRANSCHER PLAST/GUMMI, KEMI OCH LÄKEMEDEL/RAFFINADERI. INDEX 100 MOTSVARAR OFÖRÄNDRAD UTVECKLING I ÅRSTAKT.

Källa: IKEM

TABELL 4. VILKA AV FÖLJANDE PÅSTÅENDEN STÄMMER IN PÅ ERT FÖRETAG KOPPLAT TILL ÖKADE ELPRISER OCH/ELLER EN OSÄKER ELFÖRSÖRJNING? FÖRETAGET HAR:

Källa: IKEM

	Flyttat produktion inom landet (hela eller delar av)	Flyttat produktion utomlands (hela eller delar av)	Stängt ned produktion (hela eller delar av)	Förlagt mer produktion till låglast-timmar (kväll/natt)	Investerat i egen elproduktion	Skjutit upp andra planerade investeringar i svenska anläggningar	Sagt upp/ varslat personal
Plast/gummi							
Redan gjort	38%	1%	3%	3%	7%	3%	31%
Överväger det	6%	4%	30%	69%	75%	30%	8%
Läkemedel/raff							
Redan gjort	0%	0%	0%	0%	56%	0%	0%
Överväger det	0%	0%	0%	0%	2%	2%	32%
Kemi							
Redan gjort	0%	0%	14%	14%	13%	9%	2%
Överväger det	4%	4%	6%	9%	24%	4%	23%
IKEM Totalt							
Redan gjort	6%	0%	5%	5%	34%	4%	6%
Överväger det	2%	2%	7%	14%	20%	7%	25%

Därmed handlar alternativet snarast om att stänga ned produktionen (hela eller delar av den) om elkostnaderna skjuter iväg okontrollerat. Det är något som redan skett inom både kemi- och plast/gummiindustrin. En andel om 14 procent av kemiföretagen har stängt ned produktionen som en konsekvens av de höga elpriserna och tre procent inom plast/gummiindustrin. En betydligt större andel om 30 procent av plast/gummiföretag överväger att göra det framöver om de höga elpriserna består. Ett annat alternativ som använts av en majoritet (69 procent) av företagen inom plast/gummiindustrin är att förlägga en större andel av produktionen till låglasttimmar.

I ett försök att bättre möta ökade energikostnader har en tredjedel av IKEM-företagen redan investerat i egen elproduktion (ofta solcellsanläggningar), och ytterligare en femtedel överväger att göra det. Det är framförallt inom läkemedelsproduktionen det redan inträffat medan hela 75 procent av företagen inom plast/gummi överväger att göra det framåt.

Som absolut sista, och oönskade, åtgärd återstår för företag som måste hantera skenande elkostnader, att säga upp/varsla sin personal. För hela IKEM-aggregatet har detta hittills skett i begränsad omfattning (6%), men desto mer inom plast/gummiindustrin (31%). Fortsatta kostnadsökningar på el gör dock att så många som en fjärdedel av samtliga IKEM-företag överväger att varsla delar av personalen om

uppsägning. Sammantaget visar svaren på "elprisfrågan" att en havererad svensk energipolitik eroderar fundamentet på vilken svensk industri och svenskt välstånd vilat på sedan 60-talet. Nu krävs tydlighet och samling från politiken för att i möjligaste mån skapa reda i den svenska elförsörjningen. För svensk industri är det i klartext en ödesfråga.

För frågor kontakta:
Carl Eckerdal, chefekonom
070-497 11 98
carl.eckerdal@ikem.se

IKEM

Innovation and Chemical Industries in Sweden
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
Box 55915 | SE 102 16 Stockholm | Sweden
www.ikem.se